

STANDARD PNEUMOLOGICKÉHO CYTODIAGNOSTICKÉHO VYŠETŘENÍ

[KAP. 10.5.1] Sekce pneumologické cytodiagnostiky ČPFS

- Autoři: MUDr. Václav Šnorek, MUDr. Vladimíra Lošťáková, Ph.D., MUDr. Pavla Žáčková

10.5 PNEUMOLOGICKÁ CYTODIAGNOSTIKA

10.5.1 Standard pneumologického cytodiagnostického vyšetření

Václav Šnorek, Vladimíra Lošťáková, Pavla Žáčková

SKUPINA PACIENTŮ, PRO KTERÉ JE VYŠETŘENÍ URČENO

Pacienti, u nichž je předpokládáno pneumologické onemocnění jakékoliv etiologie.

URČENO PRO

Pneumology zabývající se klinickou cytologií v pneumologii.

PERSONÁLNÍ A KVALIFIKAČNÍ PŘEDPOKLADY

Lékař s atestací z pneumologie a ftizeologie a s funkční licencí F019 – pneumologická cytodiagnostika.

TECHNICKÉ VYBAVENÍ PRACOVÍŠTĚ

1. Vybavení pro manuální barvení cytologických preparátů

- centrifuga
- mikroskop laboratorní
- počítač s tiskárnou, případně počítačová databáze k evidenci, archivaci a tisku nálezů (nemusí být součástí cytologické laboratoře, možné je využít např. nemocničního informačního systému apod.)

2. Pracoviště, které hodnotí složení bronchoalveolární tekutiny navíc

- přístroj či pomůcka sloužící ke stanovení počtu buněk v příslušném objemu (např. komůrka Thomova, Bürkerova či jiná)
- třepačka jednozkumavková
- cytocentrifuga

BARVENÍ

- nejméně Giemsa-Romanowski

DEFINICE METODY, NÁZVY VÝKONŮ

Jde o komplexní diagnostické cytologické hodnocení buněk v nátěrech.

1. Příprava a hodnocení cytologických nátěrů z necentrifugované tekutiny

Materiál je získáván z aspirátů provedených při bronchoskopii, z punktátů nitrohručních i periferních uzlin, případně ze stěrů z kožních defektů či punkcí patologických kožních útvarů nejistého původu jehlou (především při podezření na metastatické postižení).

2. Příprava a hodnocení nátěrů sedimentu centrifugované tekutiny

Materiál je získáván především z pleurálních punkcí, bronchoalveolárních laváží či výplachu bronchů.

3. Příprava a hodnocení z otiskových nátěrů a kartáče

Materiál je získáván otiskem z excize nebo nátěrem z kartáčku z bronchoskopického vyšetření.

4. Zhodnocení cytologického nálezu v průběhu bronchoskopie (ROSE – rapid on-site evaluation)

Materiál je získáván popsánymi způsoby v průběhu bronchoskopie nebo klinické pleuro-skopie.

NEPODKROČITELNÝ POČET VYŠETŘENÍ ROČNĚ

- Počet nepodkročitelných vyšetření ročně je 400.
- Jedním vyšetřením se rozumí provedení jedné ze čtyř výše uvedených metod (příprava a hodnocení cytologických nátěrů z necentrifugované tekutiny, příprava a hodnocení nátěrů sedimentu centrifugované tekutiny, příprava a hodnocení z otiskových nátěrů a kartáče a zhodnocení cytologického nálezu v průběhu bronchoskopie – ROSE) z jedné lokality patologického procesu.

POSTUP PROVEDENÍ VÝKONŮ

1. Vyšetřovaný vzorek musí být vždy opatřen písemným dokladem, na kterém je cytologické vyšetření indikováno (např. žádankou). Tento doklad musí obsahovat:
 - a) identifikační údaje nemocného
 - b) identifikační údaje žadajícího pracoviště či oddělení
 - c) datum odběru
 - d) specifikaci odebraného materiáluTento doklad je nutné archivovat po dobu nejméně pěti let.
2. Vzorek materiálu určený k vyšetření musí být jednoznačně a nezaměnitelně označen. Toto označení musí souhlasit s označením na písemném dokladu, na kterém je cytologické vyšetření indikováno a se záznamem v denní knize.
3. Vyšetřovaný materiál je zpracován v závislosti na typu provedeného odběru (nátěr, centrifugace, filtrace, sedimentace) s následnou fixací (methanol, ethylalkohol) a barvením preparátu (např. Giemsa-Romanowski).
4. Po zaschnutí hodnotí preparáty lékař s příslušnou kvalifikací.
5. Preparáty s pozitivním i negativním nálezem jsou archivovány po dobu nejméně pěti let.
6. Nálezy jsou zaznamenány podle konkrétního místního uspořádání do vlastní dokumentace (povinně v listinné podobě, v elektronické podobě doporučeně). Nálezy v listinné podobě obsahující pozitivní i negativní nálezy jsou archivovány po dobu nejméně pěti let.
7. Vyšetření končí předáním zprávy lékaři, který vyšetření indikoval.

KONTROLA KVALITY

- Vnitřní: 10 % náhodně vybraných preparátů podléhá druhému čtení. Kontrola nálezu při neshodě s histologickým vyšetřením.
- Vnější: Sekce pneumologické cytodiagnostiky České společnosti pneumologie a ftizeologie, Česká lékařská komora v rámci pravomocí daných zákonem o ČLK.

DŮLEŽITÉ

- » Preparáty s pozitivním i negativním nálezem jsou archivovány po dobu pěti let.